

บทที่ 2

ทฤษฎีแนวคิดและทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศ ในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดและทฤษฎี ตลอดจนผลงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยแยกประเด็นเป็นดังนี้

1. แนวคิดการประเมินปัจจัยความสำเร็จ
2. แนวคิดทางทฤษฎีเกี่ยวกับแบบจำลองโลจิสต์ (logit model)
3. งานวิจัยเกี่ยวข้องอื่น ๆ

2.1 แนวคิดการประเมินปัจจัยความสำเร็จ

ปราโมทย์ (2523) ได้กล่าวว่า ความสำเร็จ คือ ความต้องการของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ โดยมีการกำหนดเป้าหมาย เพื่อประเมินว่าความต้องการได้รับการตอบสนองหรือบรรลุความต้องการหรือ ซึ่งการวัดผลของความสำเร็จนั้น สามารถวัดได้หลายแบบแล้วแต่ความต้องการ ว่าต้องการความสำเร็จ อยู่ระดับใดจึงจะถือว่าสำเร็จ

โอภาวดี (2526 อ้างใน วิฑูรย์, 2555) กล่าวถึงเกณฑ์วัดความสำเร็จ โดยพิจารณาในเรื่อง เป้าหมายของฟาร์ม คือ พิจารณาแผนงานของฟาร์มที่ตั้งไว้ย้อนกลับขึ้นไปว่า แผนงานนั้นได้ตั้งเป้า อะไรไว้บ้าง เพราะโดยปกติในแผนงานจะต้องตั้งเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และความมุ่งหมายเอาไว้ เช่น ต้องการผลิตอะไรเป็นปริมาณเท่าไร คือ เป้าหมายของฟาร์ม เมื่อได้ผลผลิตตามเป้าหมายแล้ว ผลผลิตเป้าหมายนั้นๆ ได้ก่อให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ตัวที่ชี้วัด ความสำเร็จผลด้านเป้าหมาย ได้แก่

1. ผลผลิตของฟาร์ม เช่น จำนวนผลผลิตต่อไร่
2. รายได้ของฟาร์ม เช่น กำไรสุทธิต่อไร่
3. กิจกรรมที่เกิดจากเป้าหมายนั้น เช่น เนื้อที่การผลิตในปีการผลิตนั้นๆ
4. ประสิทธิภาพการจัดการฟาร์ม เช่น การประหยัดเวลา การประหยัดน้ำมัน การที่สภาพจิต และกายที่ดี

ตัววัดความสำเร็จของการตัดสินใจ การวัดความสำเร็จควรมีมาตรการวัดความสัมพันธ์ของการตัดสินใจ ซึ่งได้นำไปปฏิบัติเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในทางเศรษฐศาสตร์แล้ว ส่วนมากใช้ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ (economic efficiency) เป็นตัววัดความสำเร็จฟาร์ม เช่น รายได้รวม กำไรสุทธิของฟาร์ม การเจริญเติบโตของทรัพยากรสินในฟาร์ม ฯลฯ ส่วนในทางสังคมนั้นตัววัดความสำเร็จอาจเป็นอย่างอื่น เช่น ความปลอดภัยของครอบครัว การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นกว่าแต่ก่อน โอกาสมีความก้าวหน้า ฯลฯ (สัมฤทธิ์, 2526 อ้างใน วิฑูรย์, 2555)

การวิเคราะห์ผลสำเร็จการทำฟาร์มจากรายได้ว่างบรายได้เป็นบัญชีสรุปรายรับ และรายจ่ายของฟาร์มในช่วงเวลาที่กำหนดให้ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์ผลสำเร็จในการทำฟาร์มได้ วิธีวัดผลสำเร็จการทำฟาร์มจากงบรายได้มีหลายวิธีด้วยกัน คือ วัดจากรายได้เงินสดสุทธิของฟาร์ม วัดจากรายได้สุทธิของฟาร์ม วัดจากผลตอบแทนของแรงงาน วัดจากรายได้ของแรงงาน และวิธีสุดท้ายวัดจากผลตอบแทนของเงินลงทุน จากงบรายได้นี้สามารถที่จะนำมาวิเคราะห์ผลสำเร็จในการทำฟาร์ม ซึ่งหมายถึง ผลสำเร็จในด้านฐานะการเงินเป็นส่วนใหญ่ ฟาร์มใดมีรายได้มากกว่าฟาร์มนั้นมีผลสำเร็จมาก (ลัดดา, 2526 อ้างใน วิฑูรย์, 2555)

ฐิติพงศ์ (2552) ได้กล่าวว่า ผู้ประกอบการฟาร์มสัตว์น้ำที่จะประสบความสำเร็จนั้น ต้องประกอบด้วยสาระสำคัญ โดยพิจารณาจากปัจจัยด้านต่างๆ ดังนี้

1) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการฟาร์ม

1.1) ทักษะในการสังเกตเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในฟาร์ม โดยต้องมีความช่างสังเกต เนื่องจากงานในฟาร์มแตกต่างจากงานอุตสาหกรรมอื่นๆ คือ เป็นการทำงานกับสิ่งมีชีวิต ต้องการความละเอียดรอบคอบในทุกด้าน โดยต้องเริ่มจากการสังเกตคุณภาพน้ำ การกินอาหารและความเป็นอยู่ของสัตว์น้ำที่เลี้ยง อีกทั้งปริมาณผลผลิตที่ได้จากการทำฟาร์มสัตว์น้ำ ไม่สามารถกำหนดแน่นอนได้ การขาดการสังเกตอาจทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างทันที่วงที่ หลักการของการพัฒนาทักษะการสังเกต คือ ต้องเห็นประโยชน์ของการสังเกตก่อน ในการฝึกการสังเกตในช่วงแรกควรมีรายการให้ตรวจสอบ (check list) ก่อน เมื่อปฏิบัติหลายๆ ทำให้เกิดความชำนาญ ก่อให้เกิดความสามารถในการจดจำสิ่งสำคัญที่ต้องสังเกตและเพิ่มรายละเอียดในการสังเกตได้มากขึ้น

1.2) ความสามารถในการค้นคว้าหาความรู้ โดยต้องใช้เวลาในการค้นคว้าหาความรู้ โดยจะใช้การเรียนรู้ด้วยตัวเองเป็นหลัก โดยเฉพาะเทคนิคการเลี้ยงปลาใหม่ๆ จากหนังสือพิมพ์ วารสาร เอกสารที่ได้รับจากหน่วยงานราชการและจากบริษัทผู้ขายอาหารปลา นอกจากนี้ยังรับฟัง ศึกษาข้อมูลสภาพแวดล้อมต่างๆ เช่น การเมือง เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และสังคม จากโทรทัศน์ เคเบิลทีวี วิทยูและยังได้รับการอบรม ศึกษาดูงานฟาร์มสัตว์น้ำทั้งในและต่างประเทศ โดยค้นคว้าหาข้อมูลในเรื่องเกี่ยวกับการบริหารจัดการ เพื่อศึกษาหาความรู้ในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการผลิต ด้านการตลาด สถานการณ์การตลาด เศรษฐกิจ ข้อมูลทางการเมืองทั่วไปที่มีผลกระทบทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อการประกอบกิจการฟาร์ม

1.3) ความสามารถในการวิจัยและทดลอง ผู้ประกอบการที่จะประสบความสำเร็จจะมีการทำการวิจัยและทดลองเป็นครั้งคราวตามความจำเป็น แต่การวิจัยและทดลองดังกล่าวต้องไม่ดำเนินการตามกระบวนการการวิจัยอย่างเป็นทางการ แต่เป็นเพียงการวิจัยเพื่อหาความรู้หรือเทคนิคใหม่ๆ และเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในฟาร์ม ส่วนมากใช้วิธีลองผิดลองถูก ทดสอบหรือแก้ไขจนกว่าจะเป็นที่พอใจ และการจดบันทึก โดยจดบันทึกไว้พอเข้าใจ

1.4) ทักษะการตัดสินใจตามกระบวนการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จมีพฤติกรรมในการตัดสินใจตามกระบวนการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ แต่ไม่ได้ใช้กระบวนการตัดสินใจตามรูปแบบกระบวนการตัดสินใจทุกข้อ กล่าวคือ ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จมีการตระหนักถึงปัญหาและความต้องการที่จำเป็นต้องตัดสินใจ แต่ไม่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ในการตัดสินใจอย่างชัดเจนเป็นทางการ อีกทั้งไม่มีการหาทางเลือกไว้หลายๆ ทางแต่จะคำนึงถึงทางเลือกเท่าที่คิดออกในขณะนั้น และตัดสินใจปฏิบัติตามทางเลือกที่ตนเลือกในทันที เพราะต้องการความรวดเร็วในการตัดสินใจ เนื่องจากปัญหาเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว หากแก้ไขไม่ทันการอาจเกิดความเสียหายมาก

2) ปัจจัยด้านการบริหารการผลิต

การบริหารการผลิตต้องดำเนินงานตามความต้องการของผู้บริโภคเป้าหมายเป็นหลัก ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

2.1) การบริหารการผลิตให้ได้สินค้าตามปริมาณ ลักษณะ และคุณภาพตามมาตรฐานที่ตลาดต้องการ และมักนำข้อมูลความต้องการของตลาดมาจัดทำเป็นแผนบริหารการผลิต และ

จัดเตรียมปัจจัยต่าง ๆ ทั้งคน เงินทุน เครื่องมือเครื่องจักรและความรู้ในการผลิตให้พร้อม เพื่อผลิตสินค้าให้ตรงกับแผนการตลาดที่วางไว้ นอกจากนี้ยังวางแผนให้ผลผลิตที่ออกมาตรงตามเวลาที่เหมาะสม และส่งมอบผลผลิตตรงตามเวลาที่นัดหมายกับลูกค้าด้วย

2.2) การบริหารต้นทุนสินค้าให้ต่ำพอที่จะแข่งขันในตลาดได้ เพื่อช่วยเพิ่มอุปสงค์ของลูกค้า และเพิ่มกำไรให้กิจการ การบริหารต้นทุนการเลี้ยงสัตว์น้ำส่วนใหญ่เกิดจากต้นทุนอาหารสัตว์ รองลงมา คือ ต้นทุนพันธุ์สัตว์ การลดต้นทุนอาหารสัตว์ทำได้โดยการหาข้อมูลเกี่ยวกับอาหารสัตว์ทุกยี่ห้อ แล้วเปรียบเทียบราคาและเปอร์เซ็นต์โปรตีนของอาหารปลาแต่ละชนิด เพื่อเป็นข้อมูลการเลือกซื้ออาหารปลาที่เหมาะสมทั้งคุณภาพและราคา นอกจากนี้ซื้ออาหารปลาแล้วผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จอาจหาอาหารธรรมชาติ เช่น แหน สาหร่าย หรืออาหารอื่น ที่มีราคาถูกมาเสริมเพื่อลดค่าใช้จ่าย และการให้อาหารที่เหมาะสมเพื่อลดการสูญเสียการให้อาหารปลาโดยเปล่าประโยชน์ การบริหารการผลิตจึงเน้นการให้สัตว์น้ำมีอัตราการรอดสูงที่สุด มีอัตราการเจริญเติบโตสูงที่สุด เกิดการเสียหายและสูญหายต่ำที่สุด เพื่อให้ได้สัตว์น้ำที่มีต้นทุนต่อน้ำหนักปลาต่ำที่สุด สามารถแข่งขันในตลาดได้

2.3 ความรู้และทักษะในการเลือกทำเลที่ตั้งฟาร์ม โดยเลือกทำเลที่เหมาะสมที่มีน้ำเพียงพอและน้ำไม่ท่วม รวมทั้งอยู่ไกลจากโรงงานอุตสาหกรรม มีการคมนาคมสะดวก การเลือกทำเลที่ถูกต้องทำให้ปัญหาในการเลี้ยงลง ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงลดลง คำแนะนำสำหรับผู้ที่ทำฟาร์มสัตว์น้ำในทำเลที่ไม่เหมาะสม หากมีเงินทุนเพียงพอควรเปลี่ยนทำเลในการทำฟาร์ม หากไม่สามารถดำเนินการได้ควรปรับผังบ่อ คั่นบ่อ ความลึกของบ่อ ให้เหมาะสมกับทำเลนั้นๆ

3) ปัจจัยด้านการบริหารการตลาด

3.1) ความรู้และทักษะในการกำหนดลูกค้าเป้าหมาย ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จดำเนินการกำหนดลูกค้าเป้าหมายในบางหัวข้อ โดยผู้ประกอบการไม่ดำเนินการวิเคราะห์เพื่อหาส่วนแบ่งการตลาด และไม่มีการกำหนดตำแหน่งทางการตลาดของสินค้าสัตว์น้ำ แต่จะกำหนดลูกค้าเป้าหมาย ตามที่ตนเห็นสมควร มักอาศัยประสบการณ์ในการทำงานเป็นหลักในการทำการตลาด

3.2) ความรู้และทักษะด้านการกำหนดส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วยส่วนประสม 4 ส่วน ดังนี้

ผลิตภัณฑ์ โดยต้องวางแผนการผลิตสินค้าให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า เพื่อผลิตให้ได้ขนาดและน้ำหนักที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาด

ราคา ต้องตัดสินใจกำหนดราคาสินค้า โดยใช้ราคาของกลุ่มคู่แข่งประกอบกับราคาของลูกค้าเสนอ เมื่อตลาดสัตว์น้ำมีปัญหาการผลิตมากกว่าความต้องการจะใช้วิธีลดราคา นอกจากนี้ ควรตั้งราคาโดยใช้ราคาของกลุ่มแข่งขันเป็นหลักซึ่งไม่คำนึงถึงต้นทุน บางครั้งอาจขาดทุนแต่ต้องทำ เพราะการทำฟาร์มเลี้ยงปลาเมื่อจับปลามาแล้วจำเป็นต้องขายให้หมด ไม่สามารถนำปลาลงกลับลงไปเลี้ยงต่อได้

ช่องทางการจำหน่าย ต้องกำหนดโดยใช้หลายๆ ช่องทางประกอบกัน เช่น การขายให้กลุ่มที่จนเป็นสมาชิก หรือขายให้พ่อค้าคนกลาง ส่วนการขายให้ผู้บริโภคโดยตรงมีน้อยมาก

การส่งเสริมการตลาด ผู้ประกอบการไม่ใช้การส่งเสริมการตลาด ทั้งนี้ การลดราคาส่วนใหญ่เกิดจากความจำเป็นที่ต้องขายถูกในช่วงที่ราคาตลาดตกต่ำ หรือปลาล้นตลาด

4) ปัจจัยด้านการบริหารการเงิน

4.1) ความรู้และทักษะการวางแผนการเงิน โดยเฉพาะเมื่อมีความต้องการเงินลงทุนในโครงการใหม่หรือเมื่อมีการขยายกิจการ สำหรับการกู้เงินเพื่อนำมาลงทุนและเป็นทุนหมุนเวียนนั้น ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จมักใช้ข้อมูลทางการตลาดในการช่วยตัดสินใจ มีการพยากรณ์ยอดขายจากข้อมูลที่ผ่านมาและศึกษาแนวโน้มในอนาคตก่อนการวางแผนการผลิต โดยแผนการผลิตต้องมีการกำหนดเงินลงทุนและแหล่งเงินทุนว่าควรมาจากที่ใด ซึ่งผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จยึดหลักการกู้เงินให้น้อยที่สุดเท่าที่จำเป็น โดยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการใช้เงินในการประกอบกิจการฟาร์มสัตว์น้ำเท่านั้น

4.2) การติดต่อกับสถาบันการเงิน ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จไม่นิยมติดต่อกับสถาบันการเงินหลายแห่งเพื่อนำมาตัดสินใจ แต่มักติดต่อเงินทุนจากสถาบันการเงินที่ตนใช้บริการเป็นประจำ

4.3) การมีวินัยในการใช้เงิน ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จไม่นำเงินที่กู้ยืมมาไปใช้ผิดประเภท เช่น นำเงินกู้ที่ได้จากสถาบันการเงินเพื่อการลงทุนไปซื้อของใช้ส่วนตัว ทำให้เงินที่

ผู้มาไม่มีผลประโยชน์นอกเสีย และไม่สามารถชำระดอกเบี้ยและเงินต้นได้ ในที่สุดต้องแบกรับภาระหนี้สูง ก่อให้เกิดความล้มเหลวในการประกอบอาชีพ

2.2 แนวคิดทางทฤษฎีเกี่ยวกับแบบจำลองโลจิสต์ (logit model)

เป็นการใช้วิธีเชิงปริมาณในการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระมีหลากหลายวิธี การวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองที่มีตัวแปรจำกัดหรือมีค่าไม่ต่อเนื่อง ที่ต้องอาศัยข้อมูลจากบุคคลซึ่งผู้ศึกษาใช้แบบจำลองโลจิสต์ในการศึกษาครั้งนี้ได้อธิบายไว้โดย (อารี, 2549)

แบบจำลองโลจิสต์มาตรฐาน (standard logit) เขียนไว้ว่า

$$E(y_i | x_i) = F(w) = L(w) = \frac{\exp^w}{1 + \exp^w} = \frac{1}{1 + \exp - x'_i \beta} \quad (1)$$

รูปแบบที่เห็นกันทั่วไปของแบบจำลองโลจิสต์จะอยู่ในรูปลอการิทึมของสัดส่วนความน่าจะเป็น นั่นคือ log of the odd

$$\ln \left[\frac{p_i}{1 - p_i} \right] = x'_i \beta \quad (2)$$

มีความเป็นไปได้ในการสร้างแบบจำลองของทางเลือก (binary choice) จากข้อสมมุติคำนวณพฤติกรรม คือ การนำเอาตัวแปรแฝง (y') มาเป็นตัวแทนของ y ในแบบจำลอง โดยสมการของตัวแปรอธิบาย x'_i และตัวแปรสุ่มที่สังเกตไม่ได้ u_i

โดยวิธีการประมาณค่าแบบจำลองโลจิสต์จะได้รับการประมาณค่าด้วยวิธีความควรจะเป็นสูงสุด (maximum likelihood) สำหรับทุกหน่วยสังเกตหรือสำหรับตัวอย่างที่มีอยู่ n ค่า จะเขียนได้ดังนี้

$$\ln L(\beta) = \prod_{i=1}^n p(y_i = 1 | x'_i; \beta)^{y_i} p(y_i = 0 | x'_i; \beta)^{1-y_i} \quad (3)$$

ถ้ารวม β เข้าไว้จะเป็นส่วนหนึ่งของความน่าจะเป็น (probability) จะเขียน

$p(y_i = 1 | x'_i; \beta) = F(x'_i)$ likelihood function ใหม่ โดยแทนค่า จะได้

$$\ln L(\beta) = \sum_{i=1}^n y_i \ln F(x'_i; \beta) + \sum (1 - y_i) \ln (1 - F(x'_i; \beta)) \quad (4)$$

เมื่อแทนค่า F ด้วยรูปแบบการแจกแจงที่เหมาะสม (standard normal หรือ standard logit จะได้สมการ log likelihood ที่พร้อมจะไปหาค่าพารามิเตอร์ โดยการหาค่าอนุพันธ์ของสมการที่ (4) โดยพิจารณาจาก β จะได้

$$\frac{\partial \ln L(\underline{\beta})}{\partial \underline{\beta}} = \sum_{i=1}^{n_i} \left[\frac{y_i - F(\underline{x}'_i \underline{\beta})}{F(\underline{x}'_i \underline{\beta})(1 - F(\underline{x}'_i \underline{\beta}))} f(\underline{x}'_i \underline{\beta}) \right] \underline{x}_i = 0 \quad (5)$$

ในสมการที่ (5) แสดงถึงเงื่อนไขขั้นแรกของการหาสูตรสำหรับ log likelihood function ซึ่งตีความหมายว่า ตัวแปรแต่ละตัวจะต้องเป็นอิสระจากค่าส่วนที่เหลือและคุณสมบัตินี้ตรงกับข้อตกลงด้วยวิธี OLS สำหรับแบบจำลองโลจิสติกเขียนได้ว่า

$$\frac{\partial \ln L(\underline{\beta})}{\partial \underline{\beta}} = \sum_{i=1}^n \left[y_i - \frac{\exp(\underline{x}'_i \underline{\beta})}{1 + \exp(\underline{x}'_i \underline{\beta})} \right] \underline{x}_i = 0 \quad (6)$$

และผลลัพธ์ของ (6) ก็คือค่า $\tilde{\beta}$ จากการประมาณด้วย maximum likelihood เมื่อค่า $\tilde{\beta}$ แล้วจะสามารถประมาณ ค่าความน่าจะเป็นที่ $y_i = 1$ ได้เมื่อกำหนดค่า $\underline{x}_i$

$$\tilde{p}_i = \frac{\exp(\underline{x}'_i \tilde{\beta})}{1 + \exp(\underline{x}'_i \tilde{\beta})} = \frac{1}{1 + \exp(-\underline{x}'_i \tilde{\beta})} \quad (7)$$

สมการที่ (7) ก็คือผลต่างการประมาณค่าสมการด้วยวิธี maximum likelihood นั่นเอง และเงื่อนไขขั้นที่หนึ่งสำหรับแบบจำลองโลจิสติกหมายความว่า

$$\sum_{i=1}^n \tilde{p}_i \underline{x}_i = \sum_{i=1}^n y_i \underline{x}_i \quad (8)$$

2.3 งานวิจัยเกี่ยวข้องอื่น ๆ

2.3.1 งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความสำเร็จ

สุทธิศักดิ์ (2542) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ: กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ เพื่อศึกษาปัจจัยบางอย่างที่มีผลต่อความสำเร็จ ตามหลักเกณฑ์ที่กรมป่าไม้กำหนดได้ไม่เท่ากัน และศึกษาถึงปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไขปัญหากลุ่มตัวอย่างจำนวน 145 ราย โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ใช้วิธีวิเคราะห์ ANOVA และวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จได้แก่ ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยด้านแรงจูงใจและผลตอบแทนที่รับ สภาพพื้นที่ที่นำเข้าร่วมโครงการ

ปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการดำเนินการและความพร้อมของผู้เข้าร่วมโครงการ ส่วนจันทิวา (2544) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของสหกรณ์โคนมบ้านป่าดิ่งห้วยหม้อ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานของสหกรณ์โคนม และปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่างๆ โดยวัดความสำเร็จจากสหกรณ์มีความก้าวหน้า ด้านเศรษฐกิจ ธุรกิจ การเงินและการพัฒนาการส่งเสริมเกษตรกรเลี้ยงโคนมเพิ่มมากขึ้น ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ กรรมการสหกรณ์และสมาชิกสหกรณ์ พื้นที่อำเภอสันกำแพง กิ่งอำเภอแม่อนและอำเภอคอยสะเก็ด จำนวน 112 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาและค่าทดสอบไคสแคว์ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม มีผลต่อความสำเร็จของสหกรณ์มากที่สุด ส่วนในด้านของปัญหาและอุปสรรค พบว่า สหกรณ์ขาดเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินกิจกรรม และระบบการทำงานไม่ดีเท่าที่ควร

เช่นเดียวกับธัญวรัตน์ (2548) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดลำพูน เพื่อศึกษาความสำเร็จปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล การปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว และสภาพทางภูมิศาสตร์ ว่าสัมพันธ์กับปัจจัยใดบ้าง โดยวัดความสำเร็จจากเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการในความสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ได้ผลผลิตสูง จำนวน 150 ราย ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุ (multiple regression analysis) แบบหลายขั้นตอน เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลพื้นฐานและการปฏิบัติ กับระดับผลผลิตเมล็ดข้าวที่เกษตรกรได้รับ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ คือ ปัจจัยความสำเร็จด้านปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล และปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และตัวแปรที่มีผลต่อปริมาณผลผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรโครงการฯ ได้รับ ได้แก่ รายได้รวมของครอบครัว ระดับการศึกษา ประสบการณ์การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การมีส่วนร่วมของเกษตรกร และประสบการณ์ในการฝึกอบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลผลิตพันธุ์ข้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสมคิด (2548) ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศ ในอำเภอบ้าน จังหวัดเชียงราย เพื่อศึกษาความสำเร็จของกลุ่มเกษตรกร โดยวัดความสำเร็จจากรายได้สุทธิต่อไร่ต่อปีจากการเลี้ยงปลา ด้วยปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมที่มีส่วนต่อความสำเร็จ กลุ่มตัวอย่างคือ เกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศ ในอำเภอบ้าน จังหวัดเชียงราย จำนวน 150 ราย โดยการแบ่งกลุ่มตามขนาดจำนวนบ่อปลา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ ด้วยเครื่องมือ descriptive statistics และ chi-square test พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ มี 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยพื้นฐานทางด้าน

เศรษฐกิจ และปัจจัยทางด้านสังคม มีผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในอำเภอน่าน จังหวัดเชียงราย

วิฑูรย์ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรในการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ 1 ในจังหวัดลำพูน เพื่อศึกษาสภาพการเลี้ยงไก่ วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จตลอดจนศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ของเกษตรกร 153 ราย ในจังหวัดลำพูน ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) และ multiple regression analysis พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเกษตรกร ได้แก่ การรวมกลุ่มเพื่อเลี้ยงไก่ ความรู้ในการเลี้ยงไก่และปัญหา อุปสรรคของเกษตรกร โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จ คือ การรวมกลุ่มและความรู้ในการเลี้ยงไก่ ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงลบ คือ ปัญหาอุปสรรคของเกษตรกรในการเลี้ยงไก่ ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อปัญหาต่างๆ พบว่า ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ ขาดแหล่งเงินทุนและปัญหาด้านความต้องการปรับปรุงพันธุ์ไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ 1 ตามลำดับ

สุภาวภูษิต (2555) ศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของฟาร์มกบนาเชิงพาณิชย์ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาฟาร์มเลี้ยงกบนา ในจังหวัดเชียงใหม่ จากกลุ่มตัวอย่าง 111 ฟาร์ม แบ่งฟาร์มเป็น 3 ขนาด ได้แก่ ขนาดเล็ก(น้อยกว่า 5 บ่อ) ขนาดกลาง (5 – 10 บ่อ) และขนาดใหญ่ (มากกว่า 10 บ่อ) แบ่งเกษตรกรที่เลี้ยงกบเป็นอาชีพหลัก จำนวน 70 ราย และเกษตรกรที่เลี้ยงกบเป็นอาชีพเสริม จำนวน 41 ราย วิเคราะห์โดยใช้วิธี chi-square วัดความสำเร็จ 2 ด้าน คือ ด้านกำไรของการเลี้ยง และด้านปริมาณผลผลิตที่ออกสู่ตลาด ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านกำไร คือ อายุ ประสบการณ์ ส่วนปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านปริมาณผลผลิตที่ออกสู่ตลาด คือ ประสบการณ์ อัตราการตาย เกษตรกรที่เลี้ยงกบเป็นอาชีพหลัก ที่เลี้ยงกบขนาดเล็กจะมีต้นทุนที่สูงกว่า เกษตรกรที่เลี้ยงขนาดกลางและขนาดใหญ่ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรที่เลี้ยงกบนาเป็นอาชีพเสริม จะมีต้นทุนเฉลี่ยของเกษตรกรขนาดเล็กสูงกว่าขนาดกลางแต่ไม่สูงมาก นอกจากนี้ยังพบว่าต้นทุนในการเลี้ยงต่อรุ่น และอัตราการตายของกบนา มีความสำคัญอย่างมากในการอยู่รอดของฟาร์มกบและยังเป็นตัวชี้วัดในด้านผลตอบแทนจากการเลี้ยง

นอกจากนี้ยังมี Ghosh *et al.* (1998) ศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จความสามารถที่โดดเด่นและการกำหนดคุณศาสตร์ SMEs ในประเทศสิงคโปร์ จำนวนตัวอย่าง 50 ราย วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์กลุ่ม (cluster analysis) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลคือ ใช้แบบสอบถามเพื่อทำการวิจัยการกำหนดคุณศาสตร์การเปลี่ยนแปลงและปัจจัยแห่งความสำเร็จ (KSFs) เพื่อความเป็นเลิศในการปฏิบัติงาน SMEs ในประเทศสิงคโปร์ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยหรือสิ่งที่ทำให้ SMEs ของประเทศสิงคโปร์ประสบความสำเร็จนั้นคือ ผู้นำหรือผู้บริหารมีความมุ่งมั่น มีวิสัยทัศน์ มีภาวะความ

เป็นผู้ นำ มีความสามารถในการพัฒนา ความสามารถในการจัดการเชิงกลยุทธ์ และการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า และ Stonback (2008) ศึกษาเรื่องปัจจัยสู่ความสำเร็จที่สำคัญสำหรับการศึกษาทางธุรกิจการเปรียบเทียบระหว่างประเทศในยุโรป โดยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยข้อมูลทุติยภูมิจาก OECD ฐานข้อมูล Euro stat และวรรณกรรม ทั้งหมด 26 ประเทศรวม 36 มหาวิทยาลัยทางการศึกษาด้านธุรกิจชั้นนำ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จสำหรับการศึกษาทางธุรกิจ คือ ความรู้ จากการศึกษาทำให้ทราบว่า ความต้องการบุคลากรทางวิชาการมีไม่เพียงพอในการให้ความรู้ทางการศึกษาทางธุรกิจ จึงจำเป็นต้องส่งเสริมพัฒนาและให้ความร่วมมือในการส่งเสริมการพัฒนาการศึกษาเพิ่มเพื่อให้เพียงพอกับความต้องการ

2.3.2 งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทน

ศิวาพร (2556) ศึกษาความคุ้มค่าของการผลิตมะเขือเทศในโรงเรือน เพื่อศึกษาการจัดการการผลิตมะเขือเทศโดยใช้เทคโนโลยีการผลิตในโรงเรือน การจัดการด้านการตลาดของเกษตรกร และการวิเคราะห์ความคุ้มค่าของการผลิตมะเขือเทศในโรงเรือน โดยศึกษาจากการสัมภาษณ์เกษตรกรจำนวน 20 ราย ซึ่งทำพันธะสัญญากับบริษัทผู้รับซื้อผลผลิต ในหมู่บ้านม่วงคำ ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยแยกเกษตรกรตามพื้นที่การผลิตเป็นขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยใช้เครื่องมือทางการเงินวิเคราะห์ความคุ้มค่าเพื่อประกอบการตัดสินใจในการลงทุนใช้ตัวชี้วัดได้แก่ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) อัตราผลตอบแทนของโครงการ (IRR) อัตราส่วนของผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C ratio) ระยะเวลาคืนทุนของโครงการและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่อปี:ตารางเมตร เพื่อคัดเลือกเกษตรกรที่มีการจัดการที่ดี มีผลผลิตและผลตอบแทนจากการลงทุน จำนวน 3 ราย แยกตามขนาดพื้นที่การผลิต ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีประสบการณ์ในการผลิต 1-2 ปี แรงงานในการผลิต 1-2 คน พื้นที่ทำการผลิตเฉลี่ยรวมทั้งหมด 4,468.33 ตร.ม. มีโรงเรือนสำหรับการผลิต 1-3 หลังต่อราย ด้านแรงงานส่วนใหญ่มีการจ้างแรงงานสำหรับการผลิต ด้านการดูแลรักษาและควบคุมการผลิตมีการเพาะกล้ามะเขือเทศในภาคเพาะก่อนย้ายปลูกลงถุงเพาะชำ การเก็บเกี่ยวผลผลิตจะเก็บเกี่ยวในช่วงเช้าลักษณะเก็บเป็นพวง (ช่อ) ด้านการจัดการการผลิตและการตลาด พบว่ามีปัญหาเล็กน้อย โดยมีปัญหาด้านการจัดการการผลิตมากกว่าการจัดการการตลาด ผลการวิเคราะห์ความคุ้มค่า พบว่า การลงทุนทุกขนาดมีโอกาสได้กำไรสูงเมื่อมีการจัดการที่ดีตลอดจนการจัดการเงินทุนที่มีให้มีประสิทธิภาพ เกษตรกรทุกขนาดมีระยะเวลาคืนทุนมูลค่าปัจจุบันสุทธิ อัตราผลตอบแทนภายในโครงการและอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

2.3.3 งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกซื้อ

ศิรินพวรรณ (2554) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อส้มพันธุ์สายน้ำผึ้งของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วัตถุประสงค์เพื่อทราบพฤติกรรมของผู้บริโภคในการเลือกซื้อส้มพันธุ์สายน้ำผึ้งและเพื่อทราบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อส้มพันธุ์สายน้ำผึ้ง ใช้กลุ่มตัวอย่าง 200 ราย ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ถดถอยด้วยแบบจำลองโลจิสต์ (logit model) วิเคราะห์วิธีการประมาณภาวะความน่าจะเป็นสูงสุด (maximum likelihood estimate: MLE) และประมาณค่าผลกระทบส่วนเพิ่ม (marginal effect) พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อส้มพันธุ์สายน้ำผึ้งมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านสถานที่จัดจำหน่าย โดยผู้บริโภคให้ความสำคัญกับสถานที่ที่สามารถหาซื้อส้มได้ง่าย คือ ตลาดสดทั่วไป และปัจจัยด้านราคาเหมาะสมกับคุณภาพของส้ม นอกจากนี้ คุณลักษณะของส้มยังเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อส้มสายน้ำผึ้ง โดยผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของส้มที่มีรสชาติหวานอมเปรี้ยวและมีความสด ในอนาคตร้อยละ 82 มีแนวโน้มจะบริโภคส้มสายน้ำผึ้งมากขึ้น โดยมีปัจจัย คือขนาดของผลส้มที่ใหญ่ขึ้น ความสดของส้ม การโฆษณา-ประชาสัมพันธ์ แต่ยังมีปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้บริโภคไม่ซื้อส้มสายน้ำผึ้งเพิ่มขึ้น คือ การเคลือบผิวส้ม ดังนั้น ผู้ปลูกควรผลิตให้ได้มาตรฐาน GAP และควรโฆษณาประชาสัมพันธ์ ให้ผู้บริโภครับรู้เกี่ยวกับตราหรือยี่ห้อของส้มและความปลอดภัยจากสารเคมีของส้มที่ขายเป็นสำคัญ

อิทธิพนธ์ (2553) ทำการศึกษาการเปรียบเทียบกระบวนการตัดสินใจซื้อส้มสายน้ำผึ้งระหว่างผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่และกรุงเทพมหานคร วัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบกระบวนการตัดสินใจซื้อส้มสายน้ำผึ้งระหว่างผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่และกรุงเทพมหานคร จำนวน 384 คน เก็บจากจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 192 คน และกรุงเทพมหานคร จำนวน 192 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างตามสะดวก วิเคราะห์โดยใช้สถิติ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ไควสแคว์ และสถิติ t-test ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาเปรียบเทียบ ประกอบด้วย ขั้นตอนรับรู้ปัญหา ขั้นตอนค้นหาข้อมูล ขั้นตอนประเมินทางเลือก ขั้นตอนซื้อและขั้นตอนหลังการซื้อ พบว่า ขั้นตอนแสวงหาข้อมูล ทั้งในจังหวัดเชียงใหม่และกรุงเทพมหานคร จะตัดสินใจซื้อส้มทันทีเมื่อต้องการซื้อ ในจังหวัดเชียงใหม่จะคำนึงถึงเรื่องรสชาติและราคา ขั้นตอนประเมินทางเลือก ในจังหวัดเชียงใหม่ให้ความสำคัญในเรื่องราคาของส้ม ในกรุงเทพมหานครให้ความสำคัญในเรื่องตราสินค้าของผู้ผลิต ขั้นตอนซื้อ ในจังหวัดเชียงใหม่ ได้รับอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อจากกลุ่มครอบครัว ขณะที่ในกรุงเทพมหานครจะตัดสินใจซื้อส้มด้วยตนเอง กรณีที่มีผลไม่ชัดเจนอื่นวางจำหน่ายด้วย ในจังหวัดเชียงใหม่และกรุงเทพมหานครอาจจะซื้อผลไม่ชนิดอื่น ขั้นตอนหลังการซื้อ ให้ความสำคัญเรื่องส้มสายน้ำผึ้งไม่สะอาดและมีสารเคมีปนเปื้อน

พฤติกรรมหลังการซื้อสัมภาระไม่พอใจ ในกรุงเทพมหานครให้ความสำคัญเรื่องการนำสินค้าไปเปลี่ยนและบอกต่อความไม่พอใจให้ผู้อื่นทราบ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จจากกลุ่มตัวอย่างและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสต์ สามารถบ่งบอกระดับความสัมพันธ์ของปัจจัยและความสำเร็จมากกว่าการใช้สถิติเชิงพรรณนา และวิธีการวิเคราะห์ด้วยวิธีอื่น ดังนั้นในการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศ ในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จะทำการศึกษาจากตัวแปรด้านปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางการผลิต และปัจจัยทางด้านสังคม ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสมาชิกสหกรณ์ ด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสต์ จะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษามากที่สุด

The logo of Chiang Mai University is a circular emblem. In the center is a stylized elephant facing left, with a traditional Thai umbrella (parasol) above its head. The elephant is surrounded by a circular border containing the university's name in Thai script at the top and 'CHIANG MAI UNIVERSITY 1964' at the bottom. There are decorative floral motifs on either side of the elephant.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved